

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 383. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1817_309A-txt-shoot-idm9525.pdf (tilgået 18. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Større Lovtale kan man ikke holde den Kirke, hvori Luther var Præst, end den der ligger i Historiens unægtelige Vidnesbyrd, at medens Catholiker og Calvinister kappedes om at udbrede deres Navn ved allehaande Midler, sad den stille, holdt fast ved Ordet, ændrede ikke en Tøddel og gav ikke en Døit for Proselyter, forlodes efterhaanden af dem der søgte deres Deel i Verden, og straffede *dem* kun med Skriften. Vel er det især Landet efter Luthers Hjerter, Dannemark, hvor den Kirke stod, men i det Hele taget, gjaldt dog det Samme i Tydskland indtil Trediveaars-Krigen, under hvilken Kirken næsten nedsank i Kirke-Gaarden. Vel gik det ei sielden heel broget til paa de sachsiske Høiskoler, men deels veed man det er ikke Kirkens Skyld at Skoledrenge gjør Optøier derinde, uden forsaavidt Gudstjenesten er dem kjedsommelig; deels kom den meste Larm over Phillipisterne, 384der vilde *snige* sig ud af Kirken, hen paa Calvins Kegle-Bane, hvor man var paa sin egen Boldgade, og endelig kan det ikke undre os, selv i Reformationens-Aarhundredet at spore Tydskernes medfødte Lyst til at lade som de begreb hvad de ikke forstod. Ingenlunde havde Sachserne meest, tvertimod, med Vyrttenbergerne, mindst af denne Lyst, men Alt hvad der aandig rørde sig i Tydskland, stødte sammen i Sachsen, hvor Reformationens *Høi-Skole* og Kirkens Hjerter var, derfor blev det Skue-Pladsen for slige Ordskæmper, som Flacius fra *Illyrien*, Major fra *Nyrnberg*, Strigel fra *Memmingen* og andre Flere. At Sachserne havde deres særegne Brøst: Lyst til at sove sig ind i Himmerig, seer man paa Alt og ret mærkelig endnu i Luthers Dage paa Agricola fra Eisleben; at Fyrsternes tit voldsomme Indgreb i Kirke- og Skole-Retten, samt Naget mellem de to Kur-Linier gjorde Ondt værre, og havde sin Grund i det tydske Hjerter, det skal man aldrig nægte, men at hverken Bibel eller Luther smigrede det Uvæsen er vist, Bibel-Kirken var aabenbar uskyldig, dens vanartige Børn vanærede den, men at dens Børn vare de bedste Tydskere, lader Krøniken sig ikke aftrætte. Hvad der fremdeles udmærker Tvistene i den evangeliske Kirke fra dem udenfor, er at de ikke adskildte Menigheden, men var næsten ene de Boglærdes Sag, angik mere Udtryk end Lærdomme, Noget der 385vist ikke er hæderligt for Kæmperne, men vel for Kirken, thi naar Vinden maa anvende al sin Styrke paa at rive en Tagsteen af, da er det Tegn til at Kirken staaer fast, eller med andre Ord, i enhver Menighed findes vantroe Hjerter, der mellem de Boglærde maae finde Tunger, og saalænge disse Tunger ikke tør komme ud med Sproget, men maae nøies med at snakke udenom, da er Troen stærk i Folket. Man seer saaledes godt hvad de meende, der lagde *Vægt* enten paa de Udtryk, at gode Gierninger ere *nødvendige*, eller at de ere *skadelige* til Salighed, thi hine vilde gierne undgaae Naaden, og disse dens Optugtelse, men tilstaae det turde de knap for sig selv, end sige for andre. Ligedan var det med dem, der endelig vilde have at Arve-Synden enten skulde hedde en *Accidens* eller en *Substans*: thi hine vilde *nægte*, disse *forsvare* og begge *undskylde* den, men turde ikke tale ud af Skjægget, og stode da som Narre, der streedes om Keiserens Skiæg. Det Samme var endelig Tilfældet med de Synergistiske Stridigheder, thi de hvem det laae paa Hjerter at fremstille det naturlige Menneske som en *ubevægelig* Klods, vilde have Klodsen med til Himmerig, og de som selv vilde have en lille *Finger* med i Spillet, vilde egenlig have *fri Haand*, thi ellers havde de ikke selv gjort Udtryk til at kjævles om, men ladet *Ordet* staae, ladet dets Kraft bevæge Hjertet, og givet 386Gud Æren baade *først* og *sidst*, som den der selv har ved Aanden beredt, hvad Han ved Ordet bevæger.